

International Bar Association Vancouverissa.

Lähes 3.000 asianajajaa ja muuta lakimiestä kokoontui syyskuussa luonnonkauniissa Vancouverissa Kanadan länsirannikolla. Vuorossa oli IBA:n kolmen jaoston (business law, general practice, energy & natural resources law) yhteiskongressi. Tilaisuuden arvioidaan olleen kaikkien aikojen laajin lakimieskokous; osallistujia oli yli sadasta maasta. Suomalaisia oli paikalla 30 ja virolaisiakin kolme.

Kongressin avajaistilaisuudessa juhlapuhujana oli kanadalainen Kansainvälisen rikostuomioistuimen pääsyyttäjä *Louise Arbour*, joka kuvasi puheessaan ihmisoikeustyön siirtyneen päättäväisesti toimeenpanon alueelle: rikostuomioistuimen työllä voidaan erinomaisesti lisätä kansainvälisen yhteisön mahdollisuuksia puuttua ihmisoikeusloukkauksiin.

Arbour, joka on taustaltaan Ontarion valitus-tuomioistuimen tuomari, julkisti avajaisissa myös IBA:n tämänvuotisen ihmisoikeuspalkinnon saajan. Kolmatta kertaa jaettu *Bernard Simonsin* nimeä kantava palkinto luovutettiin nigerilaiselle *Gani Fawehinmille*. Hän on asianajajana puolustanut mm. demokraattisia oikeuksia jo 30 vuotta, jona aikana hänet on pidätetty 27 kertaa, syytetty 15 kertaa ja hänen toimistossaan on pidetty 13 kotietsintää. Hänen ajamiaan juttuja on mm. kanne valtiota vastaan laittomasta 100 %:n devalvaatiosta ja kanne jolla vaadittiin sotilashallinnon toteamista perustuslain vastaiseksi. Vuonna 1988 hän vaati maan ylimmän syyttäjän velvoittamista syyttämään korkea-arvoisia turvallisuusupseereita merkittävän lehtimiehen murhasta. Hän on myös tukenut 800 opiskelijaa stipendeillä

IBA:n yleiskokouksessa hyväksyttiin julkilausuma syrjinnän vastustamiseksi oikeudellisella alalla. IBA kehotti jäsenkuntaansa olemaan syrjimättä toisiaan tai asiakkaita rodun, ihonvärin, sukupuolen, sukupuolisen suuntautuneisuuden, vammaisuuden, kielen, raskauden tai muiden syiden perusteella. IBA:n syrjintää ja tasa-arvoa käsittelevän alajaoston puheenjohtaja *Phillip Tahmindjis* totesi, etteivät lakimiehet ole syrjinnän suhteen sen huonompia tai parempia kuin muut, mutta ammattimme laadun vuoksi meidän tulee elää siten kuin saarnaamme.

Kongressin seminaareissa pohdittiin viiden päivän ajan 25 ajankohtaista teemaa: kolme jaostoa on jaettu pariin kymmeneen alajaostoon, jotka kukin järjestävät puolipäiväisen seminaarin. Aiheet vaihtelivat samaa sukupuolta olevien parien ongelmista sähkövoiman perustamisen ongelmiin, teknologian hyödyntämiseen oikeustieteen opetuksessa tai internet julkaisemisen kysymyksiin.

Oikeus ei aina toteudu

Koko päivän kestänyt seminaari järjestettiin nyt jo toisen kerran aiheesta "Miscarriages of Justice". Lähinnä common law -maista olevat alustajat kertoivat kammottavia esimerkkejä pieleen menneistä oikeusjutuista. Kävikin ilmi, että niin Brittein saarilla, Kanadassa kuin Australiassakin on jouduttu perustamaan erityisiä komiteoita käymään läpi vanhoja rikosjuttuja, joista löytyy käsittämättömiä virheitä ja laiminlyöntejä. Komiteat tutkivat jutut ja hakevat tarvittaessa niihin muutosta ylimääräisen muutoksenhaun keinoin. Suomalaiselle kuulijalle keskustelu paljasti selkeästi sen mihin joudutaan jos valitusoikeutta supistetaan. Common law maissa syyllisyyskysymyksen ratkaisee lopullisesti jury, joka järjestelmä nähtävästi ei ole täyttänyt tehtäväänsä tyydyttävästi.

Tuomari *Susanne B Colon* kertoi kuinka kotikaupungissaan Chicagossa neljä mustaa nuorta miestä odotti kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanoa 18 vuotta. Yksi heistä kirjoitti paikalliseen journalistiopistoon, jossa ryhmä opiskelijoita otti tehtäväkseen käydä tapaus läpi tutkivan journalismin keinoin.

Tutkinta-aineistosta paljastui, että poliisilla oli alunperinkin ollut lausuma, jossa tekijöiksi oli ilmiannettu aivan toiset neljä miestä.

Toimittajaopiskelijat etsivät kyseiset henkilöt, joista yksi oli pahasti huumeongelmainen. Hän tunnusti tv-kameran edessä murhan ja raiskauksen ja kertoi yksityiskohtia, joiden perusteella tunnustus oli aito. Hän myös kertoi ketkä olivat olleet rikoskumppaninsa.

Syntyneestä julkisuudesta ja tunnuksesta huolimatta paikallinen syyttäjä piti kiinni kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanosta. Tuomittujen onneksi DNA-tekniikka edistyi täytäntöönpanoa odottaessa niin paljon, että julkisuuden paineessa tutkintaa jatkettiin ja tuomittujen DNA:ta verrattiin raiskaajien DNA:han. Tutkimus varmisti, että toimittajaopiskelijoiden haastattelema henkilö toverineen olivat oikeat tekijät eikä tuomituilla ollut mitään tekemistä asian kanssa.

Australialainen *Anthony Blackmore*, New South Walesin syyttäjänviraston apulaisjohtaja, totesi suurimmaksi syyksi väärin rikostuomioihin korruption poliisissa. Hän näki poliisin vääristämisen ja salaaman todistusaineiston erittäin suurena ongelmana. Eräässä Blackmoren esittämässä tapauksessa poliisi teki ratsian amfetamiinin valmistuslaboratorioon, josta tavattiin kaksi miestä. Poliisi pidätti muualta kolmannen epäillyn ja kuljetti hänet laboratorioon, ja papereiden mukaan hänet olikin pidätetty siellä. Myös sormenjälkiä oli järjestetty sopivasti. Kaikkien kolmen syytteet lopulta hylättiin, koska tuomioistuimien katsoi poliisin toimien saastuttaneen alkuperäisenkin näytön niin, ettei mihinkään voinut luottaa. Skotlantilainen ylituomari *Lord McCluskey* totesikin poliisin tekemiksi epäiltyjen rikosten muodostavan todellisen haasteen oikeuden toteutumiselle.

Common law -maiden erityisongelmista kertoi sekin, että Kanadan korkeimman oikeuden annettua uuden ennakkopäätöksen hätävarjelusta kotiväkivaltatilanteissa paikallinen rikosjuttujen valvontakomitea kävi läpi sata vanhaa tapausta, joissa vaimo oli kotona tappanut väkivaltaisen miehensä. Kolme tapauksista johti purkuhakemukseen, joissa viitattiin tuomion jälkeen annettuun ennakkopäätökseen, jolla vakiintunut oikeuskäsitys oli

muutettu.

Tupakkajutut näkyvästi esillä

Yksi seminaareista arvioi tupakka-oikeudenkäyntejä. Vancouverin naapurissa USA:n puolella oli juuri käynnistymässä tupakkajuttu, jossa Washingtonin osavaltio vaatii tupakkateollisuudelta yli 17 miljardia markkaa kuluista, jotka on osavaltiossa viimeisen 30 vuoden aikana käytetty tupakasta aiheutuneiden sairauksien hoitoon. Kanadan puolella British Columbiassa on hyvin tiukka tupakkalainsäädäntö ja myös siellä valmistellaan osavaltion käynnistämää oikeudenkäyntiä tupakkateollisuutta vastaan.

Tupakkateollisuuden asianajajia ei IBA:n tupakkaseminaarissa näkynyt. Keskustelussa kantajien asianajajat toivat esiin vaikeudet, joita tupakkajuttuihin liittyy. Esillä oli dokumentteja, joissa tupakkateollisuus antoi ohjeita todisteiden hävittämisestä. Kansainvälisten paineiden myötä voi Helsingin hovioikeuteen haudattu suomalainenkin tupakkajuttu saada uutta ilmaa siipiensä alle.

Tutkiva journalismi ja poliisi

Puolipäiväinen seminaari järjestettiin myös tutkivan journalismin keinoista. Esillä oli tapauksia, joissa poliisi on ottanut lehdistön mukaan kotietsintöihin, joissa kuvataan ihmisiä kotonaan heidän tietämättä kuvanauhan päätyvän tv-levytykseen. Eräässäkin tapauksessa CNN oli esittänyt salaa kuvatun kotietsinnän tunnistettavaan kohteeseen viikko sen jälkeen kun tapaukseen liittyvät syytteet oli oikeudessa hylätty!

Ongelma on tuttu myös Suomessa, jossa pian Vancouverista palattuani saatoinkin katsoa aukeaman verran kotietsintäkuvia Iltalehdestä. Kuvaaja oli huumeepoliisin mukana kotikäynneillä huumekauppiaksi epäiltyjen luona. Ihmettelen tokkopa kukaan antaa luvan julkaista kuvaa täysin tunnistettavasta olohuoneestaan, jossa poliisi kuvatekstin mukaan etsii huumeainekätköjä. Myös Ylen TV 2 on Suomessa ollut mukana

kuvaamassa poliisin kotietsintöjä tavalla, joka ei jätä naapureille ja tuttaville epäselväksi missä on käyty.

Toimistovierailulla

Kongressin päätteeksi oli mahdollisuus tutustua kolmeen paikalliseen asianajotoimistoon. Kanadan suurimmassa toimistossa selvisi alalle vakiintuneen perjantaisin vapaa pukeutuminen. Rajan takana USA:ssa Microsoft Corporation on suuri työllistäjä ja siellä joka päivä käytössä oleva vapaa pukeutuminen on alkanut vaikuttaa yhteistyökumppaneihin. Oikeudessa esiinnyttäen toki puku päällä. Kanadalaiset bisnestoimistot ovat suomalaisittain suuria, pienimmässä vierailukohteessa oli 27 lakimiestä.

Kanadalaisilla asianajotoimistoilla on suuri työ pitää lahjakkaat avustajat palveluksessaan, koska USA:ssa on valtava rekrytointibuuri käynnissä. Meille kerrottiin 300 lakimiehen toimistosta, joka palkkasi vuodessa 80 uutta lakimiestä. Kanadassa osakkaaksi päästään melko nopeasti 5-6 vuoden jälkeen. Toimistoissa on yleensä enemmän osakkaita kuin avustajia.

Eryteisesti toimistot esittelivät tietotekniikkaansa. Sen suhteen suomalaisilla ei ole mitään erityistä oppimista, samassa vaiheessa tuntuvat siellä olevan kuin mekin. Kysyttäessä sähköpostiliikenteen suojaamisesta, kerrottiin erään toimiston lakimiehistä käyttävän viestien salaukseen PGP:tä. Kukaan asiakkaista ei kuitenkaan osaa sitä aukaista, joten käytännössä asiakkaiden vaatimuksesta sähköpostiliikenne on salaamatonta, joka toki otetaan huomioon siinä mitä sähköpostilla kommunikoidaan.

Vierailemamme 60 lakimiehen toimisto on

ulkoistanut ATK-palvelut, johon he vaikuttivat olevan erittäin tyytyväisiä. Yhteistyöyritys pystyy tarjoamaan viisi tukihenkilöä apuun vuorokauden ympäri.

Tietoliikenteen kehittyminen on tehnyt mahdolliseksi kotityön. Joissakin toimistoissa on jopa velvollisuus tehdä tietyt päivät työtä kotoa käsin ilman häiritseviä asiakaskontakteja.

Kansainvälisyttä

IBA:n toiminta on selvästi englantia äidinkielenään puhuvien varassa. Toisaalta common law -maiden lakimiehillä on todella paljon yhteistä keskenään, joten heille kansainvälisyys on aivan välttämätöntä varsinkin liiketoiminnan asioita hoidettaessa.

Toisaalta IBA:n toiminta antaa kyllä pientoimiston pitäjällekin paljon uusia ajatuksia ja virikkeitä. On mielenkiintoista kohdata samanlaista työtä tekeviä kollegoita ympäri maailman ja huomata, että omassa työssä kohdattavat ongelmat ovat samanlaisia muuallakin ja siellä ehkä toisin ratkaistu kuin meillä. Kongressissa on todella helppoa tutustua kollegoihin, varsinkin kun tarkoin otsikoidut seminaarit kokoavat samanmielisiä lakimiehiä samaan saliin. Käytännössä kussakin seminaarissa on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta parikymmentä osallistujaa ja osallistuminen keskusteluun on tehty helpoksi. IBA:n alajaostot julkaisevat myös uutislehtiä, johon on koottu kansallisia raportteja kultakin alalta.

Lisätietoa IBA:sta internetistä osoitteesta www.ibanet.org.

Markku Fredman